

บทความ

คู่มือวัยเก๋ารู้ทันภัยไซเบอร์ รู้ทันกลโกงออนไลน์ ปลอดภัย ไม่ตกเป็นเหยื่อมิจฉาชีพ

ทุกวันนี้ เพียงเสียงโทรศัพท์หนึ่งสาย หรือข้อความหนึ่งข้อความ อาจกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการสูญเสียเงินเก็บทั้งชีวิตได้โดยไม่รู้ตัว มิจฉาชีพในยุคดิจิทัลไม่ได้ใช้เพียงการข่มขู่หรือหลอกลวงแบบเดิมอีกต่อไป แต่มีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้แนบเนียนและสมจริงมากขึ้น ทั้งการแอบอ้างเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ตำรวจ ธนาคาร คนรู้จัก หรือแม้แต่การเข้ามาพูดคุยสร้างความสัมพันธ์ผ่านโลกออนไลน์ เพื่อหลอกเอาเงิน ข้อมูลส่วนตัว หรือทรัพย์สินจากผู้เสียหาย

ปัจจุบันผู้สูงอายุจำนวนมากเริ่มใช้สมาร์ทโฟนและสื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยกับลูกหลาน ซื้อสินค้าออนไลน์ ติดตามข่าวสาร หรือทำธุรกรรมทางการเงิน แม้เทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มความสะดวกสบายในการใช้ชีวิต แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้สูงอายุกลายเป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายสำคัญของอาชญากรรมทางไซเบอร์

อาชญากรรมไซเบอร์ (Cyber Threat) คือ การกระทำหรือความพยายามเข้าถึงข้อมูล ระบบ หรือทรัพย์สินของผู้อื่นผ่านช่องทางออนไลน์โดยมิชอบ เพื่อหลอกลวงหรือสร้างความเสียหาย ซึ่งในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่แก๊งคอลเซ็นเตอร์ การหลอกลวงทุน หลอกขายสินค้าออนไลน์ ไปจนถึงการใช้ความสัมพันธ์และความสงสารเป็นเครื่องมือในการหลอกเอาเงิน สิ่งสำคัญคือ มิจฉาชีพมักไม่ได้อาศัยเพียง เทคโนโลยี ในการหลอกลวง แต่อาศัย จิตวิทยา เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญ ทั้งการสร้าง ความกลัว ความรีบเร่ง ความไวใจ หรือความหวัง เพื่อให้เหยื่อตัดสินใจผิดพลาดโดยไม่ทันตั้งตัว

ดังนั้น การรู้เท่าทันกลวิธีของมิจฉาชีพ จึงถือเป็นเกราะป้องกันสำคัญที่จะช่วยลดความเสี่ยงจากภัยออนไลน์ และช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมั่นใจและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

อาชญากรรมไซเบอร์ ๖ รูปแบบ ที่มีมิจฉาชีพนิยมใช้หลอกลวงผู้สูงอายุ

๑. หลอกซื้อขายสินค้าออนไลน์

มิจฉาชีพมักสร้างเพจปลอมบนแพลตฟอร์มออนไลน์ โดยนำภาพสินค้าจากร้านค้าจริงมาใช้ แล้วตั้งราคาถูกกว่าท้องตลาด เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังใช้ข้อความเร่งรัด เช่น โปรโมชั่นวันสุดท้าย หรือ สินค้าเหลือจำนวนจำกัด เพื่อให้รีบตัดสินใจซื้อโดยไม่ทันตรวจสอบ เมื่อผู้เสียหายหลงเชื่อและโอนเงินเข้าบัญชีส่วนตัว มิจฉาชีพจะปิดเพจหรือปิดช่องทางการติดต่อทันที ทำให้ไม่ได้รับสินค้าและไม่สามารถติดตามตัวได้ ตัวอย่างเช่น

- (๑) ใช้ของราคาถูกล่อใจ
- (๒) สร้างความเร่งรีบให้รีบตัดสินใจ
- (๓) ตอบแชทสุภาพ สร้างความน่าเชื่อถือ
- (๔) หลอกให้โอนเงินก่อนตรวจสอบร้านค้า

๒. หลอกลวงลงทุน

มิจฉาชีพมักอ้างตัวเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน ชักชวนลงทุนผ่านไลน์หรือเฟซบุ๊ก พร้อมโชว์ภาพกำไร รีวิว หรือบัญชีปลอมเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในช่วงแรกอาจให้ถอนกำไรได้จริง เพื่อสร้างความไวใจก่อนชักชวนให้ลงทุนเพิ่มทีละมาก ๆ โดยอ้างว่าเป็น โอกาสพิเศษ หรือ ลงทุนรอบสุดท้าย และสุดท้ายเมื่อเหยื่อโอนเงินจำนวนมาก มิจฉาชีพจะเริ่มติดต่อไม่ได้ และปิดช่องทางหนีทันที ตัวอย่างเช่น

- (๑) สร้างภาพเป็นผู้เชี่ยวชาญ
- (๒) ใช้รีวิวและกำไรปลอม
- (๓) ให้ได้ผลตอบแทนจริงในช่วงแรก
- (๔) หลอกให้ลงทุนเพิ่มเรื่อย ๆ

๓. หลอกให้รัก (Romance Scam)

มิจฉาชีพมักใช้รูปโปรไฟล์ปลอม เช่น ทหาร แพทย์ นักธุรกิจ หรือชาวต่างชาติ เข้ามาพูดคุยตีสนิทผ่านแอปพลิเคชันแชทในช่วงแรกจะพูดจาเอาใจ ใส่ใจ และติดต่อสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความผูกพันทางจิตใจ เมื่อเหยื่อเริ่มไว้วางใจ จึงเริ่มอ้างปัญหาต่าง ๆ เช่น ป่วย อุบัติเหตุ เงินไม่พอ หรือส่งของมาให้แต่ติดค่าศุลกากร พร้อมขอให้โอนเงินช่วยเหลือ หลายคนสูญเสียเงินจำนวนมาก เพราะเชื่อว่าการกำลังช่วยเหลือคนที่รักและไว้วางใจตัวอย่างเช่น

- (๑) สร้างตัวตนปลอมให้น่าเชื่อถือ
- (๒) ใช้เวลาสร้างความสัมพันธ์
- (๓) ทำให้เหยื่อรู้สึกสำคัญ
- (๔) ใช้อารมณ์และความสงสารหลอกเงิน

๔. หลอกให้กลัว หรือแก๊งคอลเซ็นเตอร์

หนึ่งในภัยไซเบอร์ที่สร้างความเสียหายมากที่สุด คือ การแอบอ้างเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ตำรวจ ธนาการ หรือหน่วยงานราชการ มิจฉาชีพมักโทรศัพท์มาแจ้งว่า ผู้เสียหายมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีฟอกเงิน บัญชีผิดกฎหมาย หรือทุจริตเงินสวัสดิการ พร้อมใช้ข้อมูลส่วนตัวจริง เช่น ชื่อ-นามสกุล หรือเลขบัตรประชาชน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือจากนั้นจะเร่งให้โอนเงินเพื่อตรวจสอบบัญชี หรือส่งเอกสารปลอมที่มีตราครุฑผ่านไลน์ เพื่อให้เกิดความกลัวจนรีบทำตามโดยไม่ทันตรวจสอบ ตัวอย่างเช่น

- (๑) แอบอ้างหน่วยงานรัฐ
- (๒) ใช้ข้อมูลจริงสร้างความน่าเชื่อถือ
- (๓) ใช้ความกลัวและความกดดัน
- (๔) เร่งให้รีบตัดสินใจทันที

๕. หลอกขายยา อาหารเสริม และประกันสุขภาพ

มิจฉาชีพมักโฆษณาอาหารเสริมหรือยารักษาโรคผ่านเฟซบุ๊ก ยูทูบ หรือไลน์ โดยกล่าวอ้างว่าสามารถรักษาโรคเรื้อรังได้ พร้อมใช้ภาพบุคคลแต่งกายคล้ายแพทย์ หรืออ้างผลวิจัยทางการแพทย์ปลอม บางกรณียังใช้รีวิวปลอมจากผู้สูงอายุ และโปรโมชันจำกัดเวลา เพื่อเร่งให้รีบซื้อทันที เมื่อได้รับสินค้า อาจเป็นสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ ไม่มีเลข อย. หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตัวอย่างเช่น

- (๑) ใช้ความกังวลเรื่องสุขภาพเป็นจุดอ่อน
- (๒) แอบอ้างบุคลากรทางการแพทย์
- (๓) ใช้รีวิวปลอมสร้างความน่าเชื่อถือ
- (๔) เร่งให้รีบซื้อผ่านโปรโมชั่นพิเศษ

๖. หลอกรับสวัสดิการผู้สูงอายุ

มิจฉาชีพมักส่ง SMS หรือข้อความไลน์แอบอ้างเป็นหน่วยงานราชการ แจ้งว่าผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือเพิ่มเติม หรือได้รับสิทธิเบี้ยยังชีพเพิ่ม ในข้อความจะมีลิงก์ปลอมให้กด ยืนยันสิทธิ หรืออัปเดตข้อมูล เมื่อกดเข้าไปจะให้กรอกข้อมูลส่วนตัว เลขบัญชี หรือรหัส OTP บางกรณีอาจอ้างว่าต้องโอนค่าธรรมเนียมก่อนรับเงิน สุดท้ายผู้เสียหายอาจสูญเสียเงินในบัญชี หรือข้อมูลส่วนตัวถูกนำไปใช้ในทางทุจริต ตัวอย่างเช่น

- (๑) แอบอ้างโครงการช่วยเหลือจากภาครัฐ
- (๒) ใช้เรื่องเงินสวัสดิการล่อใจ
- (๓) ส่งลิงก์ปลอมเพื่อขโมยข้อมูล
- (๔) หลอกขอ OTP หรือข้อมูลธนาคาร

จากตัวอย่างภัยไซเบอร์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ามิจฉาชีพมีการพัฒนาวิธีการหลอกลวงให้แนบเนียน ซับซ้อน และเข้าถึงผู้คนได้ง่ายมากยิ่งขึ้น ทั้งการแอบอ้างเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ การสร้างเรื่องเร่งด่วนให้เกิดความตกใจ หรือแม้แต่การใช้ความไว้วางใจและความสงสารเป็นเครื่องมือในการหลอกลวงเงินและข้อมูลส่วนตัวจากผู้เสียหายหลายครั้ง ความเสียหายอาจเริ่มต้นจากเพียง “การรีบเชื่อ” หรือ “การด่วนตัดสินใจโดยไม่ทันตรวจสอบ” การรู้เท่าทันกลโกงของมิจฉาชีพ และการมีสติก่อนดำเนินการทุกครั้ง จึงเป็นเกราะป้องกันสำคัญที่จะช่วยลดความเสี่ยงจากภัยออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงขอแนะนำ “คาถาป้องกันภัยไซเบอร์” หลักคิดง่าย ๆ ที่ประชาชนทุกวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุ สามารถจดจำและนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางดิจิทัลและป้องกันตนเองจากมิจฉาชีพออนไลน์ ภายใต้อีกหลักสำคัญ ๓ คำสั้น ๆ คือ “ไม่เชื่อ ไม่รีบ ไม่โอน”

“ไม่เชื่อ” อย่าหลงเชื่อทันที เมื่อมีผู้ติดต่อมาแจ้งข่าวที่ทำให้ตกใจ กลัว หรือดีใจเกินจริง ควรตรวจสอบข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงทุกครั้ง

“ไม่รีบ” มิจฉาชีพมักสร้างสถานการณ์เร่งด่วนเพื่อไม่ให้มีเวลาคิด ควรตั้งสติ หยุดคิด และปรึกษาคนในครอบครัวก่อนดำเนินการใด ๆ

“ไม่โอน” ไม่โอนเงินให้บุคคลที่ยังไม่ได้รับการยืนยันตัวตน และไม่เปิดเผยข้อมูลสำคัญ เช่น รหัส OTP เลขบัตรประชาชน หรือข้อมูลบัญชีธนาคารแก่ผู้อื่นเด็ดขาด

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมุ่งมั่นส่งเสริมความรู้ด้านการป้องกันภัยไซเบอร์แก่ประชาชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางดิจิทัล ลดความสูญเสียจากภัยออนไลน์ และร่วมสร้างสังคมไทยให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมทางไซเบอร์ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่ควรได้รับการดูแลและเข้าถึงข้อมูลอย่างเท่าทัน

บรรณานุกรม

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2567). คู่มือรับมือภัยไซเบอร์สำหรับผู้สูงอายุ. สืบค้นจาก <https://www.dop.go.th/th/news/1/5035>

ธนาคารไทยพาณิชย์. (2567). ภัยหลอกลวงผู้สูงอายุที่ควรระวัง. สืบค้นจาก <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/fraud-fighter/update-fraud/scams-elderly>

จิตพิชชา สามารถ. (2565). การตกเป็นเหยื่อทางไซเบอร์ของผู้สูงอายุ (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/6716>

The Reporter. (2567). ภัยไซเบอร์กับผู้สูงอายุ: ทำไมผู้สูงวัยจึงตกเป็นเป้าหมายของมิจฉาชีพ ออนไลน์. สืบค้นจาก <https://today.line.me/th/v3/article/XY8g5GZ>

องค์การบริหารส่วนตำบลบุรีรัมย์. (2567). ประชาสัมพันธ์ภัยไซเบอร์และแนวทางป้องกันภัยออนไลน์. สืบค้นจาก <https://www.buriramlocal.go.th/public/list/data/detail/id/16291/menu/1554/page/1>